

Motion till riksdagen 2021/22:1315

av **Anders Österberg (S)**

Förebyggande arbete mot gängkriminalitet

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över vilka åtgärder som kan vidtas, framför allt inom skolan, för att arbeta förebyggande mot gängkriminaliteten och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

I februari 2020 höll förintelseöverleveraren Emerich Roth ett kraftfullt föredrag för eleverna på Engelska skolan i Kista. Han pratade engagerat om hur viktigt det är att hålla ihop och motverka polarisering. En av hans bärande teser är att papparollen i samhället måste stärkas och att det är bättre att bygga starka barn än att reparera trasiga vuxna. Roth talade om ondska men även om vikten av kärlek. Hans budskap är brett och handlar om inkludering och förebyggande arbete.

Ett av de stora problemen i Järva, där jag också bor, är gängkriminaliteten, unga människor som väljer våldet framför framtiden.

Ökande gängkriminalitet bygger på att killar, redan i tidig ålder, rekryteras till att delta i kriminell verksamhet och socialiseras i de värderingar och den världsbild som äldre gängmedlemmar lever efter. Lojalitet skapas i tidig ålder, och unga killar ser en karriärväg framför sig, även om dessa lojaliteter kan skifta snabbt med ödesdiger utgång.

Kriminell verksamhet är inte bara lockande på grund av ekonomiska skäl utan har även starka existentiella och psykologiska förankringar. Tre viktiga faktorer som verkar bidra till att allt fler och allt yngre unga män söker sig till kriminella gäng är följande:

Dessa ungdomar upplever att de inte har blivit sedda. De har för det mesta behandlats som problemfall. De har sällan fått uppskattning för något konstruktivt de har gjort eller blivit identifierade som viktiga personer i något sammanhang. Samtidigt har de lärt sig att man får lättare uppmärksamhet – vare sig positiv eller negativ – genom att göra något destruktivt. Vårt samhälle och våra skolor fungerar så att mest uppmärksamhet

och resurser riktas mot dem som bryter mot reglerna. Inom ett kriminellt gäng får ungdomar både status och vänner.

Dessa ungdomar har ingen riktig framtidstro. De kan inte se att deras liv – enligt de etablerade banorna – skulle leda till något riktigt fungerande. De har oftast svårigheter i skolan och har svårt att tänka sig att satsning på studier skulle leda till en ljus framtid. En viktig faktor i detta sammanhang är de vuxna i deras närmaste omgivning. De är vanligen antingen på kriminella banor eller minst med dålig framgång vad gäller jobb eller samhällelig status.

Dessa ungdomar är nästan alla pojkar och unga män. Den rådande manliga kulturen, särskilt i de kretsar som de rör sig i, bygger på ett machoideal som prisar våld, dominans och ytliga egenskaper. Känslan för empati blir underutvecklad och avstängd.

Det här handlar inte om att tycka synd om gängkriminella, det här handlar om att förebygga så att vi inte får gängkriminella. Det är många tårar som fallit inte minst i Järva över de vidriga saker som gängen har gjort.

På spaning efter förebyggande lösningar

Pojkar och unga män som är i riskzonen att bli engagerade i kriminella gäng behöver få chansen att få de tre ovannämnda riskfaktorerna eliminerade:

De behöver bli erkända för de styrkor som de har. Det engagemanget och det mod som dessa ungdomar visar i sin gängaktivitet kunde kanaliseras på ett positivt sätt och behöver bli prisat. De behöver uppfostrande inslag som hjälper dem att förstå sig själva och de krafter som påverkar dem, att bli ledare av sina egna liv. De behöver få utbildning i hur de kan börja förändra de omständigheter som begränsar deras utveckling och därmed hela samhällsutvecklingen, att bli aktiva förändringsaktörer i sin näromgivning.

Det hopp som dessa ungdomar behöver kommer att formas i och med att de börjar inse sina möjligheter som konstruktiva samhällsbyggare. Vidare behöver de mentorer som hjälper dem göra val och hitta resurser som gör att de kan se en önskvärd framtid framför sig inom konstruktiva och lagliga ramar. Genom att utbilda dem och låta dem leda personer yngre än de själva kan ett konstruktivt ledarskap utvecklas i dem som både leder till bättre självkänsla och gynnar samhället.

En kultur av mjuk och mänsklig manlighet behöver byggas genom att lyfta fram relevanta förebilder och belöna positiva handlingar. Deras empatikänsla och etiska tänkande behöver förstärkas genom bl.a. öppna och ärliga samtal med personer de kan identifiera sig med eller känna respekt för. De behöver positiva förebilder.

Det behövs närmare samarbete mellan samhällets relevanta institutioner – familjen, skolan, fritidsverksamheten, kulturverksamheten, socialen och polisen – för att de ovannämnda förebyggande åtgärderna ska kunna genomföras. Mer resurser behöver riktas mot detta samarbete samt dess olika deltagande institutioner. Med resurser hänvisas till tre huvudsakliga källor: skattepengar, näringslivets investeringar och frivilliga arbetsinsatser.

Möjliga lösningar

Det finns olika initiativ och modeller som motsvarar ovannämnda behov. För att dessa ska kunna påverka den förebyggande processen optimalt behövs dock en del resurs-

inriktning och nya förordningar från statligt håll. De följande är några möjliga åtgärder i denna kategori:

Landets högskolor och universitet har tiotusentals studenter som kunde vara engagerade som mentorer och verksamhetsledare i utsatta områden. Utöver de kunskaper som dessa studenter kan inspirera med har en del av dem möjlighet att bli förebilder för unga killar.

Medel kunde riktas mot att utveckla högskolekurser i ungdomsledarskap och hållbar samhällsutveckling som kunde tas av studenter som antingen frivilliga studier eller obligatoriska i samband med olika program. Detta skulle innebära en vinn-vinnsituation där studenter får en meriterande utbildning samt meriterande erfarenheter genom att arbeta som volontärer med ungdomar i utsatta områden.

Ett pilotprojekt kunde genomföras där vissa kommuner får instruktioner att forma en arbetsgrupp för främjandet av en konstruktiv ungdomskultur, med medlemmar från olika relevanta myndigheter (skola, fritid, socialen, polisen, kultur, friskvård, bostadsförvaltaren) samt näringslivet.

Företag som är villiga att ta unga killar som lärlingar och till en början på tillfällig anställning kunde söka statliga medel för att täcka en del av sina lönekostnader.

Studieförbund kunde rikta medel för att ordna studiecirklar för föräldrar i utsatta områden. Mycket handlar om att förstärka föräldrarollen, inte minst papparollen.

Länsstyrelserna borde kunna få öronmärkta medel för att stödja civilsamhällets initiativ gentemot skolor, fritidsgårdar och familjer samt olika samarbetsformer dessa emellan där utgångspunkten är att engagera killar och unga män i samhällsutvecklande och samhällsförändrande verksamhet och skapa en alternativ kultur till machokulturen. Detta skulle kunna göras genom att rikta resurser till fritidsgårdar där man kunde etablera pappa-son-grupper där pappor/män leder killar i olika typer av konstruktiva aktiviteter.

Skolan är det som är fullständigt avgörande och är samhällets uttryck för hur vi vill att det ska bli imorgon. Så som vi vill att samhället ska vara, så styr vi vår skola.

Precis som vi uppfostrar våra egna barn gör man det mot en ambition om hur de ska bli sedan när de ska stå på egna ben. Skolan fokuserar på individuella prestationer, individuella resultat, uppmätta kunskapsnivåer, som så klart är viktigt. Men om inte skolan har en bärande funktion av byggandet av ett socialt kapital i ett samhälle och barnen inte känner att de genom sin närvaro byggs in och blir en del av en gemenskap, oavsett bakgrund, då är det en fattig skola. Skolan medverkar då tyvärr inte heller till integrationen. För att lösa gängkriminaliteten så måste man också se till att skolan är välfungerande för alla barn. Sverige är idag mer polariserat än tidigare, och för att få ökad förståelse för varandra kommer det också att behövas fortbildning av människor som jobbar med andra människor.

Anders Österberg (S)